

Schoon, betrouwbaar én betaalbaar

Iedereen is voor energiebesparing, maar...

Welk energiebesparingstempo is nodig om kosteneffectief klimaatdoelen te halen? En is dit realiseerbaar in Nederland? Deze vragen stonden centraal tijdens een MNP-symposium op 28 oktober in Nieuwspoord. Aanwezig waren vertegenwoordigers van de politiek, het energiebeleid, de wetenschap en maatschappelijke organisaties. Vast staat dat energiebesparing de komende twintig jaar een hoofdrol moet en kan spelen in het klimaatbeleid. De vraag is echter hoe burgers en bedrijven hiertoe te verleiden.

Panelleden Liesbeth Spies (2e kamerlid CDA), Diederik Samsom (2e kamerlid PvdA), Jasper Vis (Natuur & Milieu), Frits de Groot (VNO-NCW), Pieter Boot (EZ) en Hans van der Vlist (DGM) waren het snel eens dat energiebesparing hét belangrijkste middel is in het klimaatbeleid. Maar dat niet alleen, besparing is schoon, betrouwbaar én betaalbaar en draagt daarmee ook bij aan

alle doelen van het *energie*beleid. Kortom, iedereen is voor energiebesparing! Vis en Samsom stelden dat juist daarom energiebesparing om ambitie vraagt: “Wanneer je energiebesparing niet waarmaakt, is de rest van de klimaatopties ook dweilen met de kraan open”, aldus Vis.

Hamvraag is vervolgens hoeveel er dan meer bespaard moet worden. Plus: hoe groot is het potentieel en wat kost het? Voorafgaand aan de paneldiscussie gingen Joop Oude Lohuis (MNP), Kornelis Blok (Ecofys) en Ton van Dril (ECN) in korte presentaties op deze vragen in.

Kosteneffectief

Oude Lohuis liet zien dat energiebesparing vanuit het oogpunt van kosteneffectiviteit de belangrijkste

maatregel is om Europa's klimaatambitie – een reductie van de broeikasgasemissies met 15 tot 30% in de periode 1990-2020 – te verwezenlijken. Energie- c.q. klimaatmodellen zoals Worldscan, Timer en Primes berekenen nogal verschillende besparingstempo's die daarvoor nodig zijn (0,8-2,5% per jaar). Dat komt vooral omdat de macro-economische groeiverwachtingen en de gehanteerde rentabiliteitseisen voor energiebesparing in deze modellen verschillen. Oude Lohuis sloot af met de constatering dat energiebesparing in tegenstelling tot andere emissiereducerende maatregelen, zoals duurzame energie en CO₂-opslag, vanuit milieuoogpunt geen negatieve neveneffecten heeft. Welk

energiebesparingstempo mogelijk is, is dan ook vooral afhankelijk van uitvoerbaarheid en instrumenteerbaarheid en van het niveau van maatschappelijke kosten dat Nederland bereid is te accepteren.

Groot potentieel

Kornelis Blok ging een slag dieper en constateerde dat een groot potentieel aan maatregelen in Nederland beschikbaar is. In 2020 kan hiermee 600-700 PJ energie worden bespaard (circa 20% van het primair energieverbruik in Nederland). Globaal liggen 40% van die opties in woningen en gebouwen, ruim 20% bij verkeer en 30% bij de industrie- en energiesector. De resterende 10% ligt binnen de glas-tuinbouw. Rond de 80% van dit potentieel heeft een geschatte terugverdientijd van minder dan vijftien jaar en zal, zo stelde Blok, in een maatschappelijke kostenbatenanalyse positief scoren. Dat betekent dat het economische potentieel voldoende is voor uitvoering van de motie Spies/Van der Ham. Daarin wordt gevraagd om een besparingstempo van 2% per jaar vanaf 2010. Hoewel de zichttermijn van zijn studie ongeveer vijftien jaar is, stelde Blok dat het besparingspotentieel door

technologische ontwikkeling eigenlijk altijd rond de 30% zal liggen. Met voorbeelden als de nullemiswoning en de hybride auto illustreerde hij dat nieuwe apparaten in principe jaarlijks 5% zuiniger kunnen zijn. Om het potentieel te benutten is wel een stevig beleid voor alle sectoren nodig. En voor de langere termijn een sterk technologiebeleid.

Drie aandachtgebieden

Van Dril ging in op de vraag wat het beleid kan doen om het energiebesparingspotentieel te realiseren. Zijn eerste constatering was dat het beleid wellicht niet alleen moet mikken op energiebesparing in enge zin, maar ook op het verminderen van energievragende activiteiten. Dus niet alleen zuiniger auto's, maar ook minder rijden. Uitgaande van de criteria 'groot potentieel', 'lage kosten' en 'weinig barrières' identificeerde hij drie aandachtgebieden voor het besparingsbeleid. Dit zijn: elektriciteit in de gebouwde omgeving, het wegverkeer en de industrie- en energiesector. Van Dril hanteert hogere rentabiliteitseisen dan Blok en ziet daardoor geen groot economisch potentieel in het verder isoleren van bestaande woningen. Wil het beleid in de drie aandachtsgebieden succesvol worden, dan zal de doelgroep meer aandacht moeten krijgen voor energiebesparingsmogelijkheden. Daarnaast zal het beleid duidelijke keuzes moeten maken.

Stimulansen

Kernvraag in de paneldiscussie was daarom niet zozeer het inzicht dat meer energiebesparing nodig is, maar welke stimulansen nodig zijn om dat te bereiken. Hier waren de meningen minder eensgezind.

Liesbeth Spies hoopt in ieder geval op een eenduidig advies van ECN, Ecofys en MNP over welke 'maatregel-instrument' combinaties effectief zijn. Dan heeft de politiek een duidelijke basis om te kiezen. Hoe energiebesparing weer in het vizier van de energiegebruiker te krijgen is voor haar een centrale vraag. "Maak energiebesparing weer sexy", opperde het Kamerlid. Diederik Samsom noemde enkele concrete opties uit het besparingsplan van de PvdA: "Differentieer de aanschafbelasting voor personenauto's naar brandstofgebruik en in

2015 rijdt er een zuinig autopark rond in Nederland. En regel een lagere overdrachtsbelasting voor energiezuinige huizen.” Jasper Vis sloot daarbij aan met de constatering dat het technisch goed mogelijk is om het energiegebruik drastisch te verlagen. Vaak bestaan de apparaten al om dat voor elkaar te krijgen, zoals auto’s die 1 op 25 rijden en de zeer energiezuinige laptop. “Blijkbaar is er een gebrek aan politieke wil of durf om er voor te zorgen dat dit potentieel ook echt wordt aangesproken.” Hans van der Vlist sloot hierbij aan met de opmerking dat voor de invoering van de kilometerheffing politiek leiderschap nodig is.

v.l.n.r.: Van der Vlist, Boot, De Groot, Vis en Spies.

Energiebesparingsbank

In de discussie werd duidelijk dat besparing *specifieke* beleidsaandacht vraagt, per sector én per besparingsmaatregel. “Kies een mix”, aldus Pieter Boot. “Normen voor auto’s in de EU én BMP-differentiatie én innovatiebeleid, zodat je nationaal het Europese beleid aanvult”. Frits de Groot stelde dat de vraag of beleid nationaal of Europees moet zijn ook afhangt van de schaal waarop geopereerd wordt. “Voor internationaal opererende bedrijven bepalen concurrentieverhoudingen hoeveel extra Nederland kan doen.” Aan de andere kant was hij geen fan van het Europese instrument CO₂-emissiehandel, althans van de emissieplafonds daarin: “Als iets hier niet meer geproduceerd kan worden, dan gebeurt het gewoon ergens anders”. Samsom: “Ik zie veel mogelijkheden voor huishoudens. De terugverdientijden zijn overzichtelijk en kunnen door de overheid worden beïnvloed”. Hij opperde tevens het idee om een energiebesparingsbank in het leven te roepen, waar burgers leningen tegen lage rente kunnen krijgen voor de financiering van energiebesparingsmaatregelen.

Witte certificaten

De Groot stelde dat het bedrijfsleven via de Meerjarenaafspraken nog steeds goed presteert. De werkgeversvertegenwoordiger ziet ook convenanten als mogelijk instrument om woningen energiezuiniger te maken; dit in plaats van de door EZ voorgestelde witte certificaten. Over deze certificaten – een soort van handel in energierechten voor de bebouwde omgeving – is duidelijk nog veel discussie. Creëert het geen bureaucratie? Is het effectief en wordt de klant (bewoner) wel bereikt? En als niemand (waaronder de energiebedrijven) het wil, moet je het dan wel doen? Van der Vlist pleitte voor het niet te snel afschieten van dit initiatief: “Als iets moeilijk is, wil dat nog niet zeggen dat je het niet moet doen.” Vis was het met hem eens. Hierop aansluitend liet de heer Vogtländer vanuit de zaal weten dat extra energiebesparing moeilijk is en tot vluchtgedrag zal leiden: “We moeten accepteren dat burgers en bedrijven iets moeten gaan doen wat ze eigenlijk niet willen.”

Aflaatkarakter

Klaas van Egmond van het MNP haakte daar in zijn slotwoord op aan. Hij stelde dat de burger moeilijk is te porren voor maatregelen die ingrijpen in zijn manier van leven. Volgens hem beperkt de burger zich tot nu toe vooral tot milieugedrag dat een 'aflaatkarakter' heeft: wel de banden op spanning brengen, maar niet minder gaan rijden. Wel lege flessen wegbrengen, maar niet minder consumeren. Hij verwoordde dit op rijm: "Als het glaasje in de glasbak klinkt, het zieltje in de hemel springt."

*Hans Elzenga en Bart Wesselink,
Milieu- en Natuur Planbureau (MNP), Bilthoven*

Meer over dit onderwerp in 'Het Dossier' van het tijdschrift *Arena*, jaargang 11:7 van november 2005)

Energie besparen betekent dat een zelfde activiteit met minder energie wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld autorijden met een zuinigere motor. Het energiebesparingstempo in Nederland is momenteel ongeveer 1,1% per jaar en neemt licht af. Desondanks neemt het energiegebruik van Nederland met circa 1% per jaar toe. Voor een ont koppeling van economische groei en CO₂-uitstoot moet het besparingstempo in de komende tien tot vijftien jaar verdubbelen. Bij hoge economische groei en een energie-intensieve structuur kan een hoger energiebesparings-tempo nodig zijn, bij meer gematigde ontwikkelingen een lager tempo.

De inleiders van het energiebesparingsdebat gaan in Dossier-artikelen uitvoerig in op de mogelijkheden van energiebesparing.